Linas Girlevičius

Ligoninės gatvė 7

Sklypas Ligoninės g. 7 patenka į Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) teritoriją. Sklypo PV dalyje yra XVI a. pradžioje statytos Vilniaus miesto gynybinės sienos liekanos (miesto gynybinių įtvirtinimų liekanos UK 39). Ant miesto gynybinės sienos, panaudojant jos požeminę ir, matyt, dalinai antžeminę dalis, pastatyta valdas skyrusi posesijinė siena tarp dabartinių sklypų Ligoninės g. 7 ir Pylimo g. 40, 42. Pagrindiniai 2011 m. atliktų tyrinėjimų tikslai buvo papildyti anksčiau atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų duomenis apie kultūrinio sluoksnio pobūdį, storį, būklę, ankstyviausių kultūrinio sluoksnio horizontų datavimą, lokalizuoti anksčiau čia stovėjusių pastatų liekanas. Tokie tikslai iškelti, nes šiame sklype, atsižvelgiant į ankstesnę pastato planinę–erdvinę struktūrą, ketinama atkurti perimetrinį kiemo užstatymą.

Archeologiniai tyrinėjimai sklype buvo atliekami ir anksčiau. 1997 m. archeologas Saulius Sarcevičius sklype atliko žvalgymus (žr. *LIIR*, f. 1, b. 2841), kurių metu 10–20 cm gylyje surado 1944 m. nugriauto dabartinio pastato ŠV korpuso arkinės konstrukcijos pamatus. Kita, lygiagreti su aukščiau paminėta, siena aptikta apie 2 m į PR nuo pirmosios. Ties pastato gatvės (ŠR) korpuso PV siena surasta kažkokia tiksliai nenustatytos paskirties mūrinė konstrukcija. 2000 m. sklypo R dalyje atlikti žvalgomieji tyrinėjimai (žr. *ATL 2000 metais*, Vilnius, 2002, p. 177–178). Iškasti 3 šurfai pastato buvusio PR korpuso rūsio vietoje. Šurfe 1 įžemis nepasiektas. Šurfe 2 įžemio paviršius atkastas 2,5 m gylyje. Šiuose šurfuose tirti permaišyti, kaip manoma, XX a. supilti sluoksniai. Šurfe 3 aptiktas XVI–XVII a. datuotas kultūrinis sluoksnis, todėl nustatyta, kad į PV nuo šurfo reikia papildomų tyrinėjimų. Šurfe 3 įžemis pasiektas 2,1 m gylyje.

1 pav. Šurfas 1 visiškai jį ištyrus. R. Žukovskio nuotr.
Fig. 1. Test pit 1 fully excavated.

2011 m. žvalgomieji tyrinėjimai atlikti neišlikusio pastato PV korpuso vietoje. Buvo numatyta ištirti tris 2x2 m dydžio šurfus. Visuose šurfuose aptiktos anksčiau sklype stovėjusių XVIII–XIX a. statytų, vėliau rekonstruotų pastatų mūrinių konstrukcijų liekanos. Todėl 2 iš 3 šurfų buvo praplėsti.

Šurfe 1 atkasta buvusio pastato pusrūsio vieta (1 pav.). Žemiau viršutinio suardyto sluoksnio kastoje juodos, tamsiai pilkos žemės sluoksnio viršutinėje dalyje surasta daug archeologinių radinių: buitinės keramikos, koklių, stiklo indų fragmentų. Didelė dalis šurfe tirtojo sluoksnio – ūkinės duobės užpildas. Duobė buvo su medinėmis konstrukcijomis, tikėtina, kad čia būta tualeto. Tiek viršutinėje duobės užpildo dalyje (juodoje žemėje su degėsiais), tiek apatinėje jos dalyje (pilkoje smėlingoje žemėje) surasta nemažai archeologinių radinių. Dauguma jų datuotini XVII a. II puse – XIX a. Ankstyviausi kultūrinio sluoksnio horizontai šurfe suardyti įrengiant duobę ir statant pastato pamatus, o dalis radinių iš šių sluoksnių pateko į duobės, pamatų perkasimų užpildą. Į šurfo plotą patekusi duobės dalis ištirta iki įžemio. Įžemio paviršiaus lygis šurfe yra apie 1,4 m gylyje nuo dabartinio kiemo paviršiaus, į šurfą 1 patekusios ūkinės duobės dalies giliausia vieta – 3 m.

Šurfe 2 kultūrinis sluoksnis beveik visiškai suardytas įrengiant čia požeminių inžinerinių tinklų trasas, statant anksčiau čia stovėjusį pastatą. Tyrinėjimų metu atkasti požeminių inžinerinių tinklų trasų vamzdžiai, fiksuoti perkasimų kontūrai smėlio įžemyje. Šurfe tirtuose pilkos žemės, pilkos smėlingos žemės, maišyto smėlio sluoksniuose archeologinių radinių aptikta nedaug, ankstyviausi iš jų datuotini XVII a. Nustatyta, kad perkasimų nepažeisto kultūrinio sluoksnio storis šurfo vietoje

2 pav. Šurfas 3 jį ištyrus iki įžemio lygio. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 2. Test pit 3 excavated down to sterile soil.

3 pav. Šurfe 3 aptikta puodo šukė. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 3. A potsherd discovered in test pit 3.

0 5 cm

nedidelis, aukščiausiai smėlio įžemis atkastas 1,2 m gylyje.

Šurfe 3 iki įžemio paviršiaus lygio kasti juodos žemės su degėsiais, tamsiai pilkos žemės su degėsiais, juodos žemės su degėsiais ir trūnėsiais sluoksniai. Juose aptikta gana daug archeologinių radinių, tarp kurių vyravo buitinės keramikos fragmentai. Daugelis šių radinių datuojami XVII–XIX a., tačiau aptikta ir datuojamų XV–XVI a. pradžia. 1,2–1,4 m gylyje pasiekus smėlio įžemio paviršių nustatyta, kad šurfe esama į smėlio įžemį įgilinto perkasimo (2 pav.). Į įžemį iki 70 cm gylio įgilintoje šios duobės dalyje aptikta XV(XIV?)–XVI a. datuojamų buitinės keramikos fragmentų (3 pav.).

Ligoninės St. 7

An excavation was conducted in a plot alongside the remains of the city's defensive wall in the W part of Vilnius Old Town. There are plans to recreate the courtyard structures that existed here prior to the Second World War. The remains of former buildings were discovered in all three of the test pits excavated at this site (Figs. 1, 2). It was determined that the cultural layer in the SW part of the plot is thin at 1.2–1.4 m. The earliest finds discovered during the excavation date to the 14th or 15th century, but mostly 17th–19th-century finds were encountered. Household pottery (cooking pot) fragments predominate among them (Fig. 3).

Algis Kuzmickas,
Mindaugas Mačiulis

Žvalgomieji tyrinėjimai Kruopų gatvėje

UAB „Projektavimo ir restauravimo institutas" užsakymu, 2011 m. birželio mėnesį Vilniaus senojo miesto su priemiesčiais vietoje (UK 25504), Kruopų ir Raugyklos gatvių sankirtoje esančiame sklype buvo atlikti žvalgomieji tyrinėjimai. Tyrinėjimų metu sklype, kuriame planuojama įrengti požeminę automobilių stovėjimo aikštelę, iškasant dvi 2x5 m dydžio perkasas 1 ir 2 bei 2x2 m dydžio šurfą 1, buvo ištirtas bendras 24 m^2 plotas.

Perkasa 1 kasta sklypo ŠR dalyje. Perkasoje po 10–15 cm storio velėnos sluoksniu atkastas apie 2,8 m storio supiltinis permaišytos žemės sluoksnis, kuriame rasta daug XX a. II puse datuojamų statybinių atliekų – plytų, polietileno plėvelės ir t. t. Tarp šių radinių pasitaikė keletas XVII a. datuojamų karnizinių koklių. Perkasa buvo iškasta iki 3 m gylio, kol pradėjo grėsti perkasos sienelių griūtis. Joje įžemis nepasiektas.

Perkasa 2 kasta centrinėje sklypo dalyje. Perkasoje po 10 cm storio paviršiniu velėnos sluoksniu atkastas apie 1 m storio pilkos bei rudos spalvos permaišytos žemės sluoksnis su vyraujančiais XX a. vidurio radiniais: vielos gabalais, plytgaliais ir t. t. Po šiuo sluoksniu visame perkasos plote atkasta asfalto danga. Nuardžius ją perkasoje atkastas apie 50 cm storio supiltinio smėlio sluoksnis, po kuriuo atkastas apie 1 m storio juodos žemės kultūrinis sluoksnis su XVII a. II pusės – XVIII a. I pusės radiniais: karniziniais bei plokštiniais kokliais, glazūruota žiesta keramika ir t. t. Po šiuo sluoksniu perkasoje pasiektas įžemis – gelsvos spalvos smėlis be priemaišų. Perkasa iškasta iki 2,8 m gylio (1 pav.).

Šurfas 1 kastas sklypo PV dalyje. Šurfe po 10 cm storio velėnos sluoksniu atkastas apie 80–90 cm storio permaišytos žemės sluoksnis su XVII–XX a. viduriui būdingais radiniais. Po šiuo sluoksniu šurfe atkastas apie 20 cm storio juodos žemės kultūrinis sluoksnis su XVII a. II pusės – XVIII a. I pusės radiniais: frontalinių, karnizinių koklių šukėmis, buitine glazūruota keramika. Po šiuo sluoksniu atkastas įžemis – gelsvos spalvos smėlis be priemaišų. Šurfas iškastas iki 1,9 m gylio.

Nustatyta, jog visame sklypo plote, išskyrus sklypo Š dalį (arčiau laiptų, vedančių į Didžiąją gatvę), apie 80–90 cm gylyje yra neblogai išsilaikęs apie 1–1,1 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVII a. II puse – XVIII a. II puse.

Radiniai perduoti į LNM Viduramžių ir naujųjų laikų archeologijos skyrių.